

NIE GROZI NAM TRZĘSIENIE ZIEMI

Aldona Zyśk

W Polsce trwają obecnie poszukiwania gazu łupkowego, rozpoczęły się próbne odwierty w dwóch miejscach. Pierwszy w Markowoli na Lubelszczyźnie wykonywało PGNiG, a drugi w Łebieniu na Pomorzu, kanadyjska firma Lane Energy. Planowane są prace w kolejnych miejscach.

Gaz z łupków wzbudza wiele kontrowersji, dla jednych stanowi szansę dla polskiej gospodarki, dla drugich niebezpieczeństwo zanieczyszczenia środowiska. Jednym z niebezpieczeństw, na które wskazują przeciwnicy gazu łupkowego jest możliwość wystąpienia zagrożenia sejsmicznego czyli trzęsienia ziemi.

Aby wykluczyć to niebezpieczeństwo, na zlecenie ministra środowiska Instytut Geofizyki PAN w War-

szawie realizuje w ramach kompleksowego monitoringu zagrożenia sejsmicznego obszaru Polski, badanie wpływu procesu szczelinowania hydraulicznego na ewentualne wystąpienie zjawisk sejsmicznych. Badania prowadzone są na otworze Łebień LE-2H na Pomorzu. Prace monitoringowe wykonywane są z wykorzystaniem 10 stacji sejsmicznych.

– Wszelkie sygnały odbierane przez te stacje są przesyłane na bie-

żąc, za pośrednictwem sieci telefonii komórkowej, do siedziby instytutu. Dzięki takiemu rozwiązaniu możliwa jest obserwacja wszelkich zjawisk sejsmicznych w sposób ciągły, natychmiast po ich wystąpieniu. Czułość aparatury pozwala na rejestrację wstrząsów naturalnych, nawet takich, które nie są odczuwalne przez ludzi, a także wstrząsów antropogenicznych, np. pochodzących od środków transportu lub działalności prze-

→ *mysłowej* – powiedział prof. dr hab. **Paweł Rowiński**, dyrektor Instytutu Geofizyki PAN podczas prezentacji zapisów z monitoringu.

Prace hydraulicznego szczelinowania skał na odcinku poziomym w otworze Łebień rozpoczęły się 19 sierpnia br. Stacje sejsmiczne zostały rozmieszczone w okolicy otworu już w połowie lipca, aby można było zbadać tzw. stan zerowy, czyli naturalną sejsmiczność przy braku zakłóceń, w okresie pomiędzy zakończeniem wiercenia a rozpoczęciem szczelinowania.

podczas obserwacji wyników monitoringu sejsmicznego, że ministerstwo prowadzi stałą kontrolę nad pracami związanymi z poszukiwaniami gazu łupkowego.

– *Zależy nam na sprawdzaniu wszystkich potencjalnie niepokojących sygnałów – tym razem badamy ryzyko sejsmiczne i już na tym etapie możemy za geologami potwierdzić – nie grożą nam żadne wstrząsy. W dalszej kolejności będziemy nadal pogłębiać analizy środowiskowe. Wykonane do tej pory badania nie potwierdziły żad-*

Obawy związane z możliwością występowania ruchów sejsmicznych to niejedyny na jakie zwracają uwagę przeciwnicy gazu łupkowego. Mówią też np. o nadmiernym hałasie towarzyszącym poszukiwaniom oraz zagrożeniach dla jakości wody.

Zdaniem ekspertów obecny proces technologii prac poszukiwawczych i wydobywczych gwarantuje też minimalizowanie uciążliwości związanych z procesem. Hałas wywołany przez transport materiałów na miejsce poszukiwań jest krótkotrwały, a hałas związany z wierceniami minimalizuje się poprzez ekrany dźwiękoszczelne. To te same rozwiązania, które stosuje się także na złożach konwencjonalnych. W polskich warunkach minimalna odległość wiertni od zabudowań mieszkalnych oraz normy hałasu wokół wiertni są ściśle regulowane przepisami. Natężenie hałasu podczas tego procesu nie przekracza poziomu 86 dB w odległości 200 m od inwestycji. Dla porównania hałas generowany przez ruch uliczny w mieście to ok. 80 dB.

Istnieją także ściśle gwarancje bezpieczeństwa dla wód powierzchniowych i podziemnych. Wstępne analizy przeprowadzone w kwestii zużycia wody dla obszaru potencjalnej produkcji gazu łupkowego wskazują, że pobór wody do procesu szczelinowania

Gaz ziemny to najczystsze ekologicznie źródło energii spośród paliw kopalnych. Cechuje go niska (w porównaniu z węglem kamiennym i brunatnym) emisja gazów cieplarnianych (porównanie wskaźników emisji dwutlenku węgla ze spalania paliw kopalnych stosowanych w krajowej inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych: gaz ziemny – 55,82 kg CO₂/GJ; węgiel kamienny – 94–95 kg CO₂/GJ; węgiel brunatny – 105–110 kg CO₂/GJ. W Polsce, w której zapotrzebowanie na energię zaspokajane jest głównie przez węgiel kamienny i brunatny – gaz ziemny jest atrakcyjną i bezpieczną ekologicznie alternatywą. Jego źródłem w Polsce – potencjalnie umożliwiającym ograniczenie emisji gazów cieplarnianych pochodzących ze spalania węgla – może być gaz łupkowy. Jest on nadzieją Polski na wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju.

– *Wyniki uzyskane z prowadzonego monitoringu wskazują jednoznacznie na brak wpływu na obecnym etapie procesu hydraulicznego szczelinowania skał na występowanie jakichkolwiek zdarzeń sejsmicznych, nawet takich, które nie są odczuwane przez ludzi, a mogłyby być szkodliwe dla budynków czy urządzeń technicznych. Monitoring odwiertu Łebień będzie prowadzony jeszcze przez miesiąc po zakończeniu procesu szczelinowania hydraulicznego* – powiedział **Jacek Trojanowski**, z Instytutu Geofizyki PAN.

Geolodzy przyznają: działalność człowieka polegająca na pracach górniczych różnego typu np. wprowadzanie pod ciśnieniem wody lub innych płynów w głąb ziemi w procesie pozyskiwania energii cieplnej z nieprzepuszczalnych skał czy poszukiwanie i eksploatacja surowców (w tym gazu łupkowego) – może wywołać wstrząsy sejsmiczne. Zazwyczaj są one zbyt małe, aby były odczuwalne dla ludzi.

Henryk Jacek Jezierski, podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska, główny geolog kraju, podkreślał

negatywnego oddziaływania poszukiwań na środowisko – powiedział wiceminister Jezierski i dodał: – *Udało nam się rozkręcić w Polsce poszukiwania gazu z łupków na ogromną skalę – zachęcić inwesto-*

Prace na otworze w Łebieniu na Pomorzu (Łebień LE-2H) na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie „Łębork” udzielonej przez Ministerstwo Środowiska 23 października 2007 r. brytyjskiej firmie naftowo-gazowej Lane Energy Poland Sp. z o.o.

- Całkowita długość otworu – 4080 m.
- Głębokość otworu – ok. 3000 m.
- Długość odcinka poziomego – ok. 1000 m.
- Szczelinowane utwory – łupki dolnopaleozoiczne.
- Data rozpoczęcia wiercenia otworu – czerwiec 2011 r.
- Data rozpoczęcia szczelinowania hydraulicznego otworu – 19 sierpnia 2011 r.

rów z całego świata do potężnych inwestycji, w wyniku których Polska – Skarb Państwa – uzyska potwierdzone informacje o potencjale gazu z łupków w Polsce. Jednocześnie na bazie prawa zgodnego z normami Unii Europejskiej i w oparciu o system instytucji związanych z ochroną środowiska czuwamy nad aspektami środowiskowymi poszukiwań.

(w przypadku korzystania z wód pitnych) nie wpłynie znacząco na bilans. Według wstępnych obliczeń, ilość wody zużywana dziennie przez Warszawę do celów komunalnych jest odpowiednikiem tygodniowego do miesięcznego zużycia wody do szczelinowania na obszarze o powierzchni kilkudziesięciu tysięcy km kwadratowych.

Do szczelinowania z użyciem wody istnieją już także alternatywy. Obecnie wykorzystuje się w tym celu

zwołą na dalsze niwelowanie negatywnego oddziaływania technologii na środowisko.

W pozyskiwaniu gazu z łupków przodują Stany Zjednoczone, gdzie ok. 20% zużywanego gazu pochodzi właśnie ze źródeł niekonwencjonalnych, szacuje się, że do 2020 roku stanowić będzie to już około 30–50% produkcji gazu. Obecnie rozpoznane zasoby gazu łupkowego w Polsce mogą zaspokoić, zdaniem niektórych ekspertów, nawet 100-letnią konsumpcję gazu w kraju, co pozwoli na uniezależnienie się polskiej gospodarki od gazu z Rosji.

W Polsce w latach 2000–2009 zapotrzebowanie na gaz ziemny wzrosło o około 25%. Większość gazu w kraju pochodzi z importu, a około 30% jest pozyskiwane z krajowych złóż zlokalizowanych na Niżu Polskim i Zapadlisku Przedkarpackim. Gaz importujemy głównie ze wschodu.

naturalne solanki o niskim stopniu zasolenia z głębokości większych niż wody pitne (w polskich warunkach mogą to być solanki z poziomów kredowych i jurajskich). Technologie eksploatacji pokładów gazu łupkowego są ciągle rozwijane. W czasie badań rozpoznawczych, jakie będą miały miejsce w Polsce w najbliższych latach oraz faktycznego rozpoczęcia wydobywania gazu w Polsce oczekuje się, że technologie te ulegną dalszemu rozwojowi, a metody wydobywania gazu z łupków po-

jego faktycznych zasobów możliwych i opłacalnych ekonomicznie do wydobywania – powiedział wiceminister Jeziński podkreślając, że Ministerstwo Środowiska wydało już 101 koncesji na poszukiwanie gazu z łupków w Polsce.

Wiceminister Jeziński poinformował też, że na zlecenie ministra środowiska przed końcem roku rozpocznie się kompleksowy projekt pogłębionego monitoringu różnych aspektów środowiskowych poszukiwań gazu z łupków. Projekt realizować będzie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowi-

Obawy związane z możliwością występowania ruchów sejsmicznych to niejedyne na jakie zwracają uwagę przeciwnicy gazu łupkowego Mówią też np. o nadmiernym hałasie towarzyszącym poszukiwaniom oraz zagrożeniach dla jakości wody.

– Trwające obecnie w kraju prace poszukiwawcze dadzą nam w perspektywie kilku lat potwierdzone, rzetelne wyniki zasobów gazu z łupków w Polsce. Wtedy możliwe będzie potwierdzenie

ska. Będą to największe jak dotąd w Europie badania środowiskowych aspektów prac związanych z gazem z łupków.

Aldona Żyśk